

JAROSLAV PETR

V letech 1882-1922 působil v Machově a Nízké Srbské řídící učitel a pedagogický reformátor JAROSLAV PETR, který se významně podílel na reformách českého školství v období na přelomu 19. a 20. století.

Narodil se v roce 1862 v Opočně a pedagogické vzdělání získal na učitelském ústavu v Hradci Králové. Po studiích mu bylo přiděleno místo ve škole v Machově. Přeplnění školy, která měla v červenci 1895 celkem 326 žáků ve čtyřech třídách, bylo jednou z příčin, že byla vyškolená obec Nízká Srbská. Hlavním iniciátorem založení nové školy (dříve vyškolení), zakladatelem a řídícím učitelem dalších třicet let byl právě Jaroslav Petr. Působil zde až do své smrti v roce 1922.

Po celý život byl především učitelem první třídy a za nejdůležitější předmět zde považoval prvouku. O tom, jak se má prvouka vyučovat a jaké schopnosti má u žáků rozvíjet, se dozvídáme nejlépe v jeho díle *Prvouka na škole venkovské*. Téměř pětisetstránková Prvouka je doslova „prvoukou na škole nízkosrbské“ a byla jednou z prvních učebnic prvouky vůbec. Obsahově se nezabývá nějakými vzdálenými, pro místní děti neuchopitelnými tématy, která by byla stanovena celonárodně, ale podle prostředí, v němž se tyto děti narodily a v němž vyrůstaly, tedy prostředím Machovska.

Kromě pedagogického významu má dílo velký historický význam, neboť jsou v něm detailní a přesné popisy Nízké Srbské a Machova, další místní reálie z přelomu 19.-20. století a díla místní lidové slovesnosti.

Petr byl jedním z prvních pedagogů, kteří si uvědomovali význam krajinného a historického prostředí, v němž dítě vyrůstá a žije. Byl naším nejvýznamnějším představitelem tzv. pedagogického regionalismu.

Intenzívně se zabýval i dalšími problémy specifickými pro venkovské školy, byl zastáncem volné a činné školy a jeho poznatky a učební metody mohou být učitelům inspirací dodnes. Aktivně přispíval do pedagogicky zaměřených časopisů a sborníků. Stovky jeho odborných článků a postřehů z praxe byly publikovány ve významných pedagogických časopisech (Pedagogické rozhledy, Škola našeho venkova, atd.)

Jeho pozornost ale velkou měrou přitahovala také literatura pro děti a mládež. Psal kritiky, recenze, sestavil seznam četby vhodné pro děti a mládež, inicioval vydávání umělecky kvalitní literatury pro děti a mládež. Stál u zrodu umělecky zaměřeného nakladatelství Dědictví Komenského a vytvořil jeho program.

Především to byl ale člověk pozitivně laděný, odvážný, společenský, čínorodý, se zájmem o vše, co se děje kolem a s velkou chutí toto dění ovlivňovat. Byl aktivním členem mnoha místních spolků, od hasičského po divadelní, založil hasičský časopis *Metuj* (který obsahoval i vlastivědnou rubriku a jazykový koutek). Založil vzdělávací spolek *Havlíček*, jehož součástí byla čítárna, knihovna, konaly se tu přednášky, výstavy a debatní večírky. Na Policko přivedl mnoho významných umělců a literátů, s nimiž podnikal bujaré výpravy do horských hostinců v okolí. Osvětová činnost v místním kraji pro něj byla stejně důležitou službou jako práce ve škole.

Této polozapomenuté osobnosti se podrobně věnuje kniha *Venkovský učitel Jaroslav Petr* autorky Petry Martinové, která vyšla v roce 2022 z iniciativy spolku *Přátel Na Městečku* v Nakladatelství Pavel Mervart.